

VAN

Guusje Bertholet

Welke boeken lezen advocaten eigenlijk buiten de juridische literatuur, dls ze dan nog lezen? Zien ze graag opera, bezoeken ze bioscopen, concerten, galeries? Gaan ze naar toneel? En wat betekent die cultuur voor hen en, misschien, voor hun werk? Wat raakt Guusje Bertholet (45, advocaat in Dordrecht, insolventierecht en personen- en familierecht, samenwonend) in medische illustraties?

Jan Pieter Nepveu
journalist

'Vaak wordt vergeten dat je de waarnemende fase niet mag overslaan om ook verantwoord abstract werk te kunnen maken'

'De advocatuur is boeiend, maar tekenen is mijn passie'

Goed observeren is een voorwaarde om als advocaat maar ook als wetenschappelijk illustrator je werk goed te kunnen doen. Ik ben altijd bezig geweest met het tekenen van mensen, dieren, planten en bloemen. Alles in de natuur boeit mij, vooral het waterleven. Kreeften bijvoorbeeld vind ik prachtige, koninklijke beesten. Hun bewegingen, de poten, de scharen, hun kop. Uit het pantser straalt kracht. Een levende kreeft heeft prachtige kleuren, zoals donkerblauw, paars, oranje en aquamarijn. Ik kwam als kind net met mijn neus boven tafel toen ik met tekenen begon. Mijn vader was architect en zat elk vrije uurtje straatbeelden en gebouwen te schilderen. Ik zag hem achter zijn tekenbord zitten. Dat wilde ik ook. Mijn docent tekenen op de middelbare school heeft mij enthousiast gemaakt om door te gaan. Ik kreeg alle aandacht, terwijl de rest van de klas propjes zat te schieten.

Binnenkort studeer ik af als wetenschappelijk illustrator. Deze studierichting ging van start in 1996 op initiatief van de academie van beeldende kunsten en de vakgroep anatomie van de medische faculteit in Maastricht. In Europa bestaan er naast Maastricht nog vier opleidingsplaatsen. Per jaar worden in Maastricht vijf studenten voor deze studie geplaatst. Dus we vormen een vrij select groepje. Het is een post-hbo-opleiding voor in beginsel mensen die de kunstacademie hebben afgerond. Na mijn afstuderen in Maastricht zal ik mij mogen rekenen tot de eerste tien gediplomeerde wetenschappelijk illustratoren van Nederland.

Hoewel ik geen kunstenaar was maar advocaat, ben ik indertijd toch door het toela-

tingsexamen gekomen. Ik voelde me uitverkoren. Ik werkte bij een kantoor in Utrecht en wilde parttime gaan werken. Maar daar was men niet blij mee. Men vond dat mijn opleiding niet te combineren viel met mijn commerciële praktijk. Restte mij niets anders dan dat kantoor te verlaten en elders mijn loopbaan als advocaat parttime voort te zetten.

Wetenschappelijke illustraties spelen al eeuwen een belangrijke rol in de totstandkoming en verspreiding van wetenschappelijke kennis. Enkele grote illustratoren uit het verleden zijn Leonardo da Vinci en Andreas Vesalius (Andries van Wezele). Vesalius publiceerde in de zestiende eeuw een anatomische atlas, met oogstrelende tekeningen, die in cultureel opzicht nog steeds zeer waardevol zijn maar als medisch naslagwerk niet meer kunnen dienen.

Wetenschappelijke illustraties zijn niet alleen illustratief maar helpen ook bij het verkrijgen van inzicht. Natuurlijk mag ook de esthetische waarde evenals het ambachtelijke aspect niet worden vergeten. Kortom: het is een vak apart. Wetenschappelijke tekeningen worden vaak gemaakt in opdracht van medisch specialisten, bijvoorbeeld ter illustratie van een nieuwe operatietechniek of een wetenschappelijk onderzoek. Tot de opdrachtgevers behoren farmaceuten, die een mooie poster willen voor hun relaties, biologen, dierenartsen en archeologen.

Voor het maken van een illustratie is het belangrijk te weten hoe het lichaam in elkaar steekt. Ik moet me daarom in de materie verdiepen. Dit gebeurt in eerste instantie aan de

Foto's zijn vaak geen goede uitbeelding van een operatie, door het bloedverlies wordt de essentie gemaskeerd

hand van medische literatuur en snijzaalpreparaten. Zonodig woon ik een operatie bij. Tijdens zo'n operatie maak ik aantekeningen en soms wel honderden foto's. Door het bloedverlies wordt de essentie gemaskeerd. Je ziet veel tangetjes, draden en klemmetjes. Foto's zijn daarom vaak niet het goede medium om een operatie uit te beelden. Op een tekening kun je overbodige informatie weglaten, maar ook meer laten zien door middel van bijvoorbeeld transparantie of gebruik van kleuren.

Een van mijn eerste aquarelillustraties tijdens de opleiding was een achteraanzicht van het menselijk onderbeen. Wat je ziet is de kuitspier met de achillespees, enkele zenuw- en bloedbanen. Voordat ik aan de illustratie begon heb ik me eerst in de anatomie van het been verdiept door een menselijk onderbeen in de snijzaal te prepareren. Om het spierbeeld, de zenuwbanen en de bloedvaten in kaart te kunnen brengen was het noodzakelijk dat de huid en het onderliggende vetweefsel werden verwijderd. Het stukje huid bovenaan moest blijven zitten, dit om te voorkomen dat de weefsels zouden

loslaten. Vanwege het tijdsbestek heb ik de voetzool evenmin weggehaald. In de voet zitten veel bloedvaatjes en pezen, waardoor het prepareren een tijdrovende klus is. Tijdens de opleiding heb ik ook een potloodtekening gemaakt van een kreeft. Op zich zou je deze tekening kunnen inlijsten en als kunst aan de muur kunnen hangen, iets wat ik niet snel zie gebeuren met een illustratie van een operatieve ingreep. Nadat ik de buitenkant van de kreeft had getekend, heb ik hem ontleed en het spijsverteringskanaal met kleurpotlood weergegeven. Om inzichtelijk te maken waar deze ingewanden zich in het lichaam van de kreeft bevinden heb ik tot slot een pentekening gemaakt, waarop je de ingewanden kunt projecteren. Zo krijg je een illustratie voor een studieboek.

Een goede wetenschappelijke illustratie komt zoveel mogelijk overeen met de werkelijkheid. Vaak geldt hoe gedetailleerder hoe beter. Elke wetenschappelijk illustrator heeft een eigen stijl van uitbeelden, maar het is niet de bedoeling dat daar het accent op komt te liggen en dat hij de kunstenaar uit-

hangt. Dat is waarom veel vrije tekenaars dit beroep te saai vinden. Ze kunnen hun eigen identiteit er niet in kwijt.

Onze docenten geven het vak anatomisch tekenen heel gedegen. Veel kunstacademies vinden dat niet belangrijk meer, want tegenwoordig is alles abstract. Daarbij wordt vergeten dat je de waarnemende fase niet mag overslaan om ook verantwoord abstract werk te kunnen maken. Detaillering komt overigens weer terug in de kunst. De laatste ontwikkelingen zijn dat er steeds verfijnder geschilderd gaat worden. Realisme wordt weer gewaardeerd. Wat dat betreft zitten we dus goed. De advocatuur is boeiend, maar tekenen is mijn passie.

Na mijn afstuderen wil ik meer tijd gaan investeren in het maken van schilderijen. Het plan bestaat iets groots te maken dat tot in detail is uitgevoerd, zodat de kijker zich in een boek van Jules Verne waant. Bijvoorbeeld een groot insect, kreeft, een blad van een boom, of zelfs een deel daarvan. Het hoeft niet steeds meteen duidelijk te zijn waar men naar kijkt. ”